

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ ПОВРЗАНИ СО РЕГУЛАТИВАТА НА НАРОДНАТА БАНКА ЗА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРЕДИТНИОТ РИЗИК

Напомена: Прашањата и одговорите поврзани со регулативата на Народната банка за методологијата за управување со кредитниот ризик се ажурирани и дополнети во согласност со Одлуката за методологијата за управување со кредитниот ризик („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 57/23 и 27/24) и Упатството за спроведување на Одлуката за методологијата за управување со кредитниот ризик („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 174/23), чијашто примена започна на 1 јануари 2024 година.

I	Тема	Дефиниции
1.	Прашање	Дали задолжителната резерва во девизи треба да биде вклучена во изложеноста на кредитен ризик, во согласност со точката 2 потточка 2.2 на Одлуката?
	Одговор	Задолжителната резерва во девизи (којашто се евидентира на сметката 3118) треба да биде вклучена во изложеноста на кредитен ризик, во согласност со точката 2 потточка 2.2 на Одлуката и за неа банката треба да пресмета исправка на вредноста и да ја пријави во Образецот за изложеноста на кредитен ризик (образец КА) од Упатството.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	12.4.2019 / 24.8.2023
2.	Прашање	Дали средствата на банката во резервниот гарантен фонд на Клириншката куќа „Клириншки интербанкарски системи“ АД Скопје и/или во гарантниот фонд на „Централниот депозитар за хартии од вредност“ АД Скопје треба да се сметаат како изложеност на кредитен ризик, којашто ќе биде предмет на класификација и утврдување исправка на вредноста? Ако треба, на која сметка треба да се евидентира пресметаната исправка на вредноста за побарувањата врз основа на средствата во резервниот гарантен фонд на Клириншката куќа „Клириншки интербанкарски системи“ АД Скопје?
	Одговор	Побарувањата на банката врз основа на средствата во резервниот гарантен фонд на Клириншката куќа „Клириншки интербанкарски системи“ АД Скопје

		и/или во гарантниот фонд на „Централниот депозитар за хартии од вредност“ АД Скопје се вклучуваат во изложеноста на кредитен ризик, во согласност со точката 2 потточка 2.2 на Одлуката и за нив банката треба да утврди категорија на ризик и соодветен износ на исправка на вредноста. Во однос на евиденцијата на пресметаната исправка на вредноста за побарувањата врз основа на средствата во резервниот гарантен фонд на Клириншката куќа „Клириншки интербанкарски системи“ АД Скопје, банката треба да развие аналитичка сметка во рамките на сметката 143 „Резервен гарантен фонд кај платен систем според посебни прописи“ од регулативата на Народната банка на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) за сметковниот (контниот) план за банките.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	12.4.2019 и 20.11.2019 / 24.8.2023
3.	Прашање	Кои односи помеѓу клиентите на банката треба да бидат опфатени со терминот „заедничка кредитна изложеност“ од точката 2 потточка 2.8 на Одлуката? Дали треба да бидат опфатени кокредитобарателите, жирантите и давателите на гаранции со оваа дефиниција?
	Одговор	Под терминот „заедничка кредитна изложеност“ (точка 2 потточка 2.8 на Одлуката) се подразбира кредитната изложеност кон два или повеќе клиенти коишто се подеднакво одговорни за извршување на обврските што произлегуваат од заедничката кредитна изложеност. Имајќи ја предвид ваквата дефиниција, кокредитобарателите задолжително треба да бидат опфатени со овој термин. Од друга страна, со овој термин не се опфатени жирантите, давателите на гаранции (со исклучок на давателите на солидарна гаранција, кога станува збор за гарант-платец) или давателите на друга форма на обезбедување на кредитната изложеност.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
4.	Прашање	Доколку банката одлучи да го применува исклучокот во однос на изложеностите кон физички лица во согласност со точката 2 потточка 2.23 став 2 на Одлуката, односно да го употребува пристапот на поединечна кредитна изложеност, дали треба да го примени истиот праг на значајност за ненаплатена кредитна изложеност (апсолутна и

		релативна компонента на ниво на поединечна кредитна изложеност) определен во Одлуката?
	Одговор	Банката е должна да го примени прагот на значајност (исполнувањето на апсолутната и релативната компонента) определен во точката 2 потточка 2.24 на Одлуката и во случаите кога ќе одлучи да го применува исклучокот пропишан со точката 2 потточка 2.23 став 2 на Одлуката. Притоа, банката утврдува дали е исполнет прагот на значајност на ниво на поединечна кредитна изложеност, односно при утврдувањето на релативната компонента го зема предвид износот на достасаното побарување врз основа на поединечната кредитна изложеност и вкупниот износ на поединечната кредитна изложеност.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
5.	Прашање	Дали при утврдувањето на стапката на нефункционални кредитни изложености дефинирана во точката 2 потточка 2.29 на Одлуката, треба да се земе предвид нефункционалната камата и дали се зема предвид вкупната кредитна изложеност на банката или само билансниот дел?
	Одговор	Доколку банката одлучи да ја вклучи и нефункционалната камата во утврдувањето на стапката на нефункционални кредитни изложености, тогаш износот на нефункционалната камата ќе треба да го вклучи и во броителот и во именителот на оваа стапка. Во однос на именителот, банката треба да ја земе предвид вкупната кредитна изложеност, вклучително и вонбилансната кредитна изложеност. Билансната кредитна изложеност се зема предвид при пресметката на стапката на нефункционални кредити од точката 2 потточка 2.28 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
II	Тема	Класификација на кредитната изложеност
1.	Прашање	Дали при оценувањето на кредитната способност треба да бидат опфатени сите елементи дефинирани во точката 7 на Одлуката, без оглед на износот што се одобрува?
	Одговор	Со Одлуката се определени критериумите за оценување на кредитната способност на клиентот независно од износот што се одобрува, при што банката ги зема предвид критериумите од точката

		7 на Одлуката коишто одговараат на карактеристиките на клиентот.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
2.	Прашање	Дали треба оцената во промената на кредитната способност за изложеностите кон клиентите правни лица класифицирани во категориите на ризик „Б“ или „В“ кај кои е утврдено исполнување на критериумите за зголемување на кредитниот ризик, да се врши почесто од 6 месеци (точка 7 став 4 алинеја 2 на Одлуката)?
	Одговор	Барањето од точката 7 став 4 алинеја 2 на Одлуката, упатува на спроведување почеста оцена на промената на кредитната способност (почесто од шест месеци) и класификација на кредитните изложености кај кои се исполнети критериумите за зголемување на кредитниот ризик, дефинирани во интерните акти на банката. Имајќи предвид дека станува збор за изложености кај кои е зголемен кредитниот ризик по првичното признавање, но за кои сè уште нема објективни докази за настанување загуба/оштетување, во согласност со точката 9 на Одлуката, тие би требало да бидат класифицирани најмалку во категориите на ризик „Б“ или „В“ (во согласност со точката 9 потточка 9.1 алинеја 3 на Одлуката, не можат да бидат класифицирани во категоријата на ризик „А“). Оттука, за овие изложености банката треба да ја следи промената на кредитната способност почесто од шест месеци.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
3.	Прашање	Дали исклучокот од точката 7 став 6 на Одлуката се однесува на сите клиенти чијашто вкупна кредитна изложеност не надминува 6.000.000 денари?
	Одговор	Исклучокот предвиден во точката 7 став 6 на Одлуката според кој оцената на промената на кредитната способност на клиентот правно лице може да се врши најмалку на годишна основа доколку неговата вкупна кредитна изложеност не надминува 6.000.000 денари, се однесува на клиент којшто е класифициран во категоријата на ризик „А“. Доколку се исполнети критериумите за зголемување на кредитниот ризик, дефинирани во интерните акти во согласност со точката 78 потточка 78.4 на Одлуката, тогаш оцената на промената во кредитната способност на клиентот, се врши почесто од шест месеци (во согласност со

		точката 7 став 4 алинеја 2 на Одлуката), независно од тоа што вкупната кредитна изложеност на банката кон тоа лице не надминува 6.000.000 денари.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
4.	Прашање	Дали уредноста во намирувањето на обврските во согласност со точката 8 став 1 алинеи 1 и 2 на Одлуката, се однесува на деновите на доцнење во намирувањето на кредитната изложеност во банката, или, пак, на ниво на банкарскиот сектор?
	Одговор	Одредбите од точката 8 став 1 алинеи 1 и 2 на Одлуката се однесуваат на уредноста во намирувањето на обврските кај банката, и тоа на уредноста во намирувањето на обврските за кредитната изложеност којашто е предмет на класификација. Меѓутоа, при утврдувањето на кредитната способност на клиентот, во согласност со точката 7 алинеја 11 на Одлуката, банката го оценува начинот на намирување на обврските врз основа на кредити и други форми на кредитна изложеност што клиентот ги има кон банката, кон други банки, како и на обврските кон други правни и физички лица. Банката ја врши оваа оцена врз основа на внатрешни и/или надворешни извори на податоци, како на пример: Кредитниот регистар на Народната банка, кредитните бироа и слично. Во Одлуката не е пропишана динамика за утврдување и следење на уредноста во намирувањето на обврските на ниво на банкарскиот сектор и кон други правни и физички лица, но банката е должна, во согласност со точката 78 потточка 78.13 на Одлуката, во својата политика за управување со кредитниот ризик или во другите интерни акти, да го пропише начинот на кој ќе ја утврдува и ќе ја следи уредноста во намирувањето на обврските на клиентите за потребите на класификацијата на кредитната изложеност.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	12.4.2019 / 24.8.2023
5.	Прашање	Дали банката треба да применува различен начин на утврдување на деновите на доцнење при утврдувањето ненаплатена кредитна изложеност, во согласност со точката 2 потточка 2.23 став 1 алинеја 1 на Одлуката и при определувањето на категоријата на ризик на кредитната изложеност, во согласност со точката 9 на Одлуката?

		Пример: Доколку банката има достасано побарување врз основа на кредитна изложеност коешто не го надминува прагот на значајност, но се поминати 95 дена од рокот на достасување, дали таа кредитна изложеност треба да се класифицира во категоријата на ризик „В“ или ќе се класифицира во категоријата на ризик „А“?
	Одговор	При утврдувањето дали одредена кредитна изложеност го исполнува условот од точката 2 потточка 2.23 алинеја 1 на Одлуката, банката треба да утврди дали износот на достасаното побарување го надминал прагот на значајност од точката 2 потточка 2.24 на Одлуката и да ја смета кредитната изложеност за ненаплатена во моментот кога ќе поминат 90 последователни дена од денот кога е надминат прагот на значајност. Тоа значи дека за потребите на утврдување ненаплатени кредитни изложености, банката не ги следи деновите на доцнење, туку бројот на последователните денови кога е надминат прагот на значајност. За потребите на утврдувањето на категоријата на ризик на секоја кредитна изложеност (класификација на кредитната изложеност), банката треба да ги утврди деновите на доцнење од рокот на достасување (точка 2 потточка 2.4 на Одлуката), односно од денот на кој клиентот бил должен да плати одреден износ на пари, во согласност со договорот склучен со банката. Вака утврдените денови на доцнење се пријавуваат и во Кредитниот регистар којшто го води Народната банка. Во конкретниот пример, банката ќе ја класифицира кредитната изложеност во категоријата на ризик „В“, при што таа нема да добие статус на ненаплатена кредитна изложеност бидејќи не е надминат прагот на значајност. Но, банката и натаму има обврска да провери дали е исполнет некој од показателите за неможност за наплата врз основа на кои кредитната изложеност би добила нефункционален третман.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
6.	Прашање	Дали кредитната изложеност чишто обврски на датумот на класификација се извршуваат во согласност со договорените услови, односно тековните денови на доцнење не надминуваат 31 ден, а во последните шест месеци клиентот доцнел трипати во интервалот од 32 до 60 дена може да биде класифицирана во категоријата на ризик „А“?

		Истото прашање се однесува и на останатите категории на ризик во однос на примената на критериумите коишто се однесуваат на тековните денови на доцнење и на извршувањето на обврските во претходниот период од шест месеци.
	Одговор	Во согласност со точката 12 на Одлуката, кредитните изложености коишто исполнуваат критериуми за класификација во две или повеќе категории на ризик, се класифицираат во најлошата категорија на ризик. Оттука, неисполнувањето на кој било од двата критериума поврзани со деновите на доцнење за класификација на кредитната изложеност во категоријата на ризик „А“, значи класификација на таа изложеност во полошата категорија на ризик. Во примерот даден во прашањето, кредитната изложеност не може да се класифицира во категоријата на ризик „А“ доколку во претходниот период од шест месеци обврските врз основа на таа кредитна изложеност се извршувале со задоцнување од повеќе од двапати во интервалот од 32 до 60 дена, без разлика на тоа што тековните денови на доцнење не надминуваат 31 ден. Исто така, доколку тековните денови на доцнење надминуваат 31 ден, таа кредитна изложеност не може да се класифицира во категоријата на ризик „А“, без разлика дали во последните шест месеци клиентот доцнел два или помалку пати во интервалот од 32 до 60 дена. Истиот пристап треба да се примени и кај останатите категории на ризик во однос на критериумите за класификација поврзани со деновите на доцнење.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
7.	Прашање	Дали е можно за еден клиент, којшто има изложености според различни основи да се изврши класификација на поединечните изложености во различни категории на ризик (на пример: кредитната изложеност врз основа на кредитна картичка да биде класифицирана во категоријата на ризик „В“, а другите кредитни изложености да бидат класифицирани во категоријата на ризик „Б“)? Дали може кредитната изложеност врз основа на кредит да е евидентирана на сметките за редовни кредитни изложености, а кредитната изложеност врз основа на кредитна картичка да има третман на ненаплатена кредитна изложеност, во случај кога еден клиент има изложеност според различни основи?

	Одговор	Кредитните изложености кон клиентот, може да бидат класифицирани во различни категории на ризик. При класификацијата на кредитните изложености, банката треба да ги има предвид соодветните одредби од Одлуката во врска со класификацијата на кредитната изложеност, особено точките 6, 7 и 8 на Одлуката коишто се однесуваат на кредитната способност на клиентот и неговата уредност во намирувањето на обврските, како и точката 9 на Одлуката во која се пропишани критериумите за класификација во различните категории на ризик. Во овој контекст треба да се има предвид дека доколку банката утврдила дека клиентот има ненаплатена кредитна изложеност во согласност со точката 2 потточка 2.23 на Одлуката, должна е сите кредитни изложености кон тој клиент да добијат третман на нефункционални кредитни изложености, имајќи ги предвид барањата и исклучоците пропишани со точката 47 на Одлуката. Тоа значи дека сите кредитни изложености кон тој клиент треба да добијат нефункционален третман, но можат да бидат класифицирани во една од категориите на ризик во која можат да бидат класифицирани нефункционалните кредитни изложености, во согласност со точката 2 потточка 2.27 и точката 11 на Одлуката („В – со нефункционален третман“, „Г“ или „Д“). Исклучок од ваквото правило е доколку банката одлучи да го применува исклучокот од точката 2 потточка 2.23 став 2 на Одлуката за изложеностите кон физички лица. Во овие случаи банката треба да ги има предвид одредбите од точката 48 на Одлуката, односно побарувањата врз основа на различни кредитни изложености кон клиентот физичко лице може да бидат класифицирани во различни категории на ризик, а можат да имаат и различен третман на редовни или на нефункционални кредитни изложености, сè додека не биде надминат лимитот од 20% од вкупната билансна изложеност на банката кон тој клиент или доколку клиентот не ги исполнува соодветните показатели за неможност за наплата од точката 54 и точката 62 потточка 62.8 на Одлуката.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	12.2.2014 / 24.8.2023
8.	Прашање	Дали за вложувањата во должнички хартии од вредност коишто се класифицираат и се мерат по објективна вредност преку останатата сеопфатна

		добивка, треба да се прави кредитна анализа за издавачот на хартиите од вредност?
	Одговор	Во согласност со точката 6 од Одлуката, при класификацијата на кредитната изложеност врз основа на вложување во должнички хартии од вредност, банката треба да ја земе предвид кредитната способност на издавачот на хартиите од вредност, имајќи ги предвид одредбите од точката 7 на Одлуката. Во случаите кога банката ќе оцени дека, во согласност со одредбите од точката 6 на Одлуката, вложувањето во должнички хартии од вредност коешто се класифицира и се мери по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка е оштетено, банката треба да утврди очекувана кредитна загуба, односно исправка на вредноста, во согласност со одредбите од главата III на Одлуката.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	12.4.2019 / 24.8.2023
9.	Прашање	Дали банката треба да ја класифицира кредитната изложеност врз основа на финансирање проект во категоријата на ризик „В“ доколку оцени дека, во согласност со презентираниот деловен план за проектот, има несоодветна рочна структура на изворите на финансирање на проектот и приливите од проектот или доколку има отстапување од првичниот план во текот на остварувањето на проектот?
	Одговор	Во согласност со точката 9 потточка 9.3 алинеја 2 на Одлуката, банката треба да ја класифицира кредитната изложеност врз основа на финансирање проект во категоријата на ризик „В“ доколку оцени дека постои несоодветна рочна структура на изворите на финансирање на проектот и приливите врз основа на проектот имајќи го предвид целиот период на неговото остварување. Отстапувањето од првично презентираниот деловен план при остварувањето на проектот може, но не мора да значи нарушување на рочната структура на изворите на финансирање на проектот и приливите врз основа на проектот. Заради соодветна класификација на изложеноста, банката треба да спроведе конкретни анализи и да го оцени нивото, причините и ефектот на отстапувањата од првично презентираниот план.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023

10.	Прашање	Како треба да се класифицира изложеноста на кредитен ризик кон резидент нефинансиско правно лице коешто е подружница на странско матично лице, коешто нема побарувања врз основа на финансиски кредит од лице коешто ги исполнува условите од точката 9 потточка 9.3 став 1 алинеи 7, 8 и 9 на Одлуката, но друга подружница на истото странско матично лице има побарувања врз основа на финансиски кредит од лице со несоодветен кредитен рејтинг?
	Одговор	Банката ја класифицира изложеноста на кредитен ризик кон клиент којшто е подружница на странско матично лице, коешто нема директни побарувања врз основа на финансиски кредит од лице со несоодветен рејтинг, во соодветната категорија на ризик, во согласност со одредбите од главата II на Одлуката, со исклучок на одредбите од точката 9 потточка 9.3 став 1 алинеи 7, 8 и 9 на Одлуката. При оценувањето на кредитната способност на клиентот, односно промената во неговата кредитна способност, се зема предвид и другата подружница на истото странско матично лице, коешто има побарувања врз основа на финансиски кредит од лице со несоодветен кредитен рејтинг, од аспект на оцената на можните влијанија на таа подружница (поврзано лице) врз кредитната способност на клиентот, во согласност со точката 7 став 1 алинеја 7 и точката 78 потточка 78.5 на Одлуката. Појаснување: терминот „подружница“ е употребен во контекст на дефиницијата дадена во членот 2 став 1 точка 16 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15, 190/16 и 7/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 101/19 и 122/21), според која „подружница е правно лице кое е контролирано од друго правно лице (матично лице)“.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	12.2.2014 / 24.8.2023
III	Тема	Утврдување на исправката на вредноста и на посебната резерва
1.	Прашање	Дали за една кредитна партија може да се утврдат различни исправки на вредноста во зависност од обезбедувањето на кредитната партија?
	Одговор	Општо земено, банката врши класификација на кредитната изложеност во категориите на ризик во согласност со критериумите пропишани во точката 9

		на Одлуката, а потоа утврдува очекувана кредитна загуба, односно исправка на вредноста/посебна резерва. Во случај кога кредитната изложеност е делумно обезбедена со првокласни инструменти за обезбедување, банката може да утврди различен процент на исправка на вредноста за делот којшто е обезбеден со првокласни инструменти за обезбедување и за делот којшто не е обезбеден со првокласни инструменти за обезбедување. Доколку вкупната исправка на вредноста за целата изложеност ја надмине горната граница предвидена за утврдената категорија на ризик (точка 14 на Одлуката), банката е должна да ја класифицира целата изложеност во полошата категорија на ризик.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
2.	Прашање	Дали при утврдувањето значајни кредитни изложености во моментот на нивното одобрување треба да се земе предвид вкупната кредитна изложеност кон клиентот или кредитната изложеност врз основа на поединечен договор?
	Одговор	Во согласност со точката 13 став 3 на Одлуката, банката утврдува очекувана кредитна загуба на поединечна основа за кредитните изложености врз основа на поединечен договор, коишто во согласност со нејзините интерни акти, се утврдени како значајни кредитни изложености во моментот на одобрувањето. Ваквиот пристап одговара на пристапот во целата одлука, според кој класификацијата и утврдувањето исправка на вредноста на поединечна основа се врши на кредитна изложеност врз основа на поединечен договор. Начинот на определување на значајните кредитни изложености го дефинира банката во своите интерни акти, при што во утврдувањето на значајноста на одредена кредитна изложеност може да се земат предвид и останатите изложености на клиентот.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	26.6.2019 / 24.8.2023
3.	Прашање	Дали е задолжително вклучувањето на очекуваните трошоци за наплата на кредитната изложеност преку активирање на обезбедувањето коишто ќе паднат на товар на банката во пресметката на сегашната вредност на очекуваните парични текови,

		бидејќи тешко можат однапред да се предвидат и да се пресметаат?
	Одговор	Во согласност со точката 82 потточка 82.4 алинеја 3 на Одлуката, банката е должна во интерните акти да го утврди начинот на следење на пазарната вредност на обезбедувањето. Исто така, во согласност со алинејата 6 од оваа потточка, банката е должна во своите интерни акти да го утврди и начинот на кој ќе ги вклучи очекуваните трошоци за наплата на кредитната изложеност со активирање на обезбедувањето коишто ќе паднат на товар на банката. Притоа, банката може да го искористи претходното искуство од следењето на пазарната вредност на обезбедувањата коишто ги користела, вклучително и на износот на очекуваните трошоци.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
4.	Прашање	Дали при вклучувањето на обезбедувањето во пресметката на сегашната вредност на очекуваните парични текови за нефункционалните кредитни изложености, износот на обезбедувањето прво треба да се пондерира во согласност со точката 24 став 4 на Одлуката, па да се земе помалиот износ од пондерираната вредност на обезбедувањето и вкупната кредитна изложеност којашто е покриена со обезбедување или, пак, прво да спореди вкупната вредност на обезбедувањето со вкупната кредитна изложеност којашто е покриена со обезбедување, а потоа помалиот износ од нив да се пондерира во согласност со точката 24 став 4 од Одлуката?
	Одговор	Во согласност со точката 24 на Одлуката, обезбедувањето се вклучува во пресметката на сегашната вредност на очекуваните парични текови на тој начин што прво се пондерира во согласност со ставот 4 од оваа точка. Оваа вредност се споредува со вкупната кредитна изложеност, во согласност со ставот 1 од оваа точка. Во пресметката на сегашната вредност на очекуваните парични текови се вклучува помалиот износ од пондерираната вредност на обезбедувањето и од вкупната кредитна изложеност којашто е покриена со тоа обезбедување.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
5.	Прашање	Дали како станбен објект, односно деловен објект и деловни простории ќе се смета целото земјиште коешто се наоѓа околу недвижноста, без разлика дали во имотниот лист се води како дворно место?

		Дали со ставањето под хипотека на земјиштето под станбениот објект, односно деловниот објект и деловните простории коешто е во процес на приватизација е остварено правото за негов третман како станбен објект, односно деловен објект и деловни простории, без оглед на процесот на негова приватизација (започнат, незапочнат, друг сопственик на земјиштето)?
	Одговор	За потребите на точката 27 став 1 алинеи 1 и 2 на Одлуката, земјиштето околу станбениот објект и/или деловниот објект и деловните простории се сметаат за станбен објект и/или деловен објект и деловни простории доколку над нив е воспоставен залог, заедно со станбената кука или станот во колективна станбена зграда, односно заедно со деловниот објект и деловните простории. Доколку не е завршен процесот на приватизација на земјиштето коешто се наоѓа под станбениот објект и/или деловниот објект и деловните простории (започнат, незапочнат, друг сопственик на земјиштето), тоа не може да се третира како станбен објект, односно деловен објект и деловни простории.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 и 12.4.2019 / 24.8.2023
6.	Прашање	Дали под деловни објекти и деловни простории од точката 27 став 1 алинеја 2 на Одлуката се подразбираат и складиштата, ладилниците и другите слични објекти?
	Одговор	Складиштата, ладилниците и другите слични објекти претставуваат деловни објекти и деловни простории во согласност со точката 27 став 1 алинеја 2 на Одлуката, доколку се наменети за вршење одредена деловна или комерцијална активност, односно доколку не се сметаат како производствени капацитети и во тој случај треба да имаат третман на индустриски или земјоделски објекти.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
7.	Прашање	Дали банката задолжително треба да има статистички методи за следење на пазарната вредност на годишна основа (точката 27 став 5 на Одлуката)? Кои статистички методи би биле прифатливи за следење на вредноста на

		обезбедувањето на годишна основа? Кој од банката треба да ја потврди соодветноста на тој метод?
	Одговор	Барањето од точката 27 став 5 на Одлуката се однесува на обврската на банката да ја следи пазарната вредност на обезбедувањето на годишна основа, при што во согласност со точката 82 потточка 82.4 алинеја 3 на Одлуката во интерните акти го дефинира начинот на следење на пазарната вредност на обезбедувањето. Примената на статистичките методи е наведена само како еден од можните начини за спроведување на годишното следење на пазарната вредност на обезбедувањето. Оттука, банката треба интерно да го определи начинот на следење на пазарната вредност на обезбедувањето, имајќи го предвид нејзиното претходно искуство, методите/моделите со кои располага или коишто може да ги развие за овие потреби и слично. Доколку банката користи модел за следење на пазарната вредност на обезбедувањето, должна е интерно да го определи и начинот на потврдување на неговата реалност, вклучително и лицата или организациските единици во банката или надворешните лица коишто ќе ја спроведат потврдата. Овие лица/органizaциски единици би требало да се различни од лицата/органizaциските единици вклучени во развојот и користењето на моделот.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
8.	Прашање	На кој начин и во кој момент може неизградените станбени и деловни објекти да се сметаат како признати инструменти за обезбедување во согласност со точката 27 на Одлуката? На кој начин треба да се спроведе процената на пазарната вредност на овие објекти?
	Одговор	Неизградените станбени и деловни објекти за кои е издадена дозвола за градба од надлежна институција, вклучително и градежното земјиште за кое е издадена дозвола за градба од надлежна институција, може да се сметаат како признати инструменти за обезбедување доколку се исполнети условите од точката 27 став 2 на Одлуката. Притоа, банката е должна во целиот временски период на траење на договорот за кредитната изложеност да ја следи пазарната вредност на неизградениот станбен или деловен објект (став 5 на оваа точка) и да обезбеди процена на тековната пазарна вредност

		најмалку еднаш годишно (став 6 на оваа точка). Процената на пазарната вредност на овој вид недвижен имот треба да ја отсликува тековната вредност на обезбедувањето, во согласност со фазата на градба во која се наоѓа станбениот или деловниот објект (точка 27 став 7).
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
9.	Прашање	Дали процената на пазарната вредност од точката 27 на Одлуката мора да се врши на поединечна основа или е дозволено спроведување на пазарната оцена на ниво на група обезбедувања? Дали ваквиот пристап може да се примени и при следењето на пазарната вредност на годишна основа, во согласност со точката 27 став 5 на Одлуката?
	Одговор	Барањата на Одлуката предвидуваат проценка на вредноста на секој признат инструмент за обезбедување, на поединечна основа. Банката може да врши проценка на пазарната вредност на одделни обезбедувања на групна основа, само доколку може да докаже дека групната оцена овозможува утврдување на пазарната вредност на секое обезбедување, вклучително и годишно следење на пазарната вредност на обезбедувањето во согласност со барањата на точката 27 на Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
III.1	Тема	Утврдување очекувана кредитна загуба на поединечна основа
1.	Прашање	Дали во согласност со точката 21 на Одлуката, износот на очекуваната кредитна загуба за вонбилансната позиција на поединечна основа се утврдува само во случај кога банката очекува дека ќе изврши плаќања врз основа на преземените потенцијални обврски? Дали при изборот на нискоризичните хартии од вредност, чијшто тековен пазарен принос би се користел за пресметка на сегашната вредност на очекуваните парични текови како резултат на плаќањата на банката врз основа на преземените потенцијални обврски и на наплатите од клиентот, ќе се земе предвид преостанатиот рок или рокот на кој гласи нискоризичната хартија од вредност? Што се подразбира под најблиска рочност, односно колкаво може да биде отстапувањето во рочноста на нискоризичните хартии од вредност и очекуваната наплата?
	Одговор	Во согласност со одредбите од точката 21 став 2 на Одлуката, банката утврдува износ на очекувана

		кредитна загуба за вонбилансните позиции на поединечна основа, само во случај на очекувани парични одливи врз основа на преземените потенцијални обврски, односно кога банката очекува дека ќе изврши плаќања врз основа на преземеното потенцијално побарување. Притоа, банката треба да ја има предвид и точката 22 на Одлуката. При утврдувањето на очекуваната кредитна загуба на поединечна основа за вонбилансните позиции, банката го зема предвид тековниот пазарен принос на нискоризичната хартија од вредност којашто котира на пазарот, а притоа хартијата од вредност е во иста валута и со ист рок на достасување како валутата и рокот на очекуваната наплата. Притоа може да се земе предвид преостанатиот рок или рокот на кој гласи хартијата од вредност. Доколку не постои таква хартија од вредност, банката го зема предвид тековниот пазарен принос на нискоризичната хартија од вредност со најблиска рочност до рочноста на очекуваната наплата. Најблиската рочност на нискоризичната хартија од вредност ја претставува рочноста со најмало отстапување од рокот на очекуваната наплата на потенцијалната изложеност.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
2.	Прашање	Дали при утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови врз основа на наплата на кредитната изложеност со обезбедувањето од точката 24 на Одлуката, се зема предвид дали е започната постапка за активирање хипотека преку нотар или извршител?
	Одговор	При утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови на нефункционалните кредитни изложености, банката, во согласност со одредбите од главата III на Одлуката, ја зема предвид вредноста на обезбедувањето само доколку очекува дека ќе ја наплати кредитната изложеност со обезбедувањето, независно дали е започната или не е започната постапката за активирање на обезбедувањето кај нотар или извршител.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
3.	Прашање	Кој орган на банката треба да ја донесе одлуката за вклучување на вредноста на признатиот

		инструмент за обезбедување во пресметката на сегашната вредност на очекуваните парични текови?
	Одговор	Во согласност со точката 77 потточка 77.2 на Одлуката, банката е должна во политиката за управување со кредитниот ризик и/или во другите интерни акти за идентификување, мерење, контрола или намалување и следење на кредитниот ризик, да го дефинира начинот на утврдување на исправката на вредноста / посебната резерва, вклучително и на начинот на вклучување на вредноста на обезбедувањето при утврдувањето на исправката на вредноста, имајќи ги предвид точките 82 и 83 на Одлуката. Ваквото барање на Одлуката подразбира и определување на органот којшто ја носи одлуката за вклучување на вредноста на признатиот инструмент за обезбедување во пресметката на сегашната вредност на очекуваните парични текови.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
4.	Прашање	Која каматна стапка треба да се употреби при утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови за кредитната изложеност којашто банката очекува дека ќе ја наплати преку признатиот инструмент за обезбедување?
	Одговор	При утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови на нефункционалните кредитни изложености коишто банката очекува дека ќе ги наплати преку признатиот инструмент за обезбедување, банката ја употребува ефективната каматна стапка определена во согласност со регулативата на Народната банка за методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
5.	Прашање	Дали при утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови на повеќе кредитни изложености коишто банката очекува дека ќе ги наплати преку ист признат инструмент за обезбедување (на пр. станбен простор), банката треба да употреби ефективни каматни стапки

		утврдени во согласност со договорните услови за секоја кредитна изложеност?
	Одговор	При утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови на повеќе кредитни изложености коишто банката очекува дека ќе ги наплати преку ист признат инструмент за обезбедување, банката треба да ги употреби ефективните каматни стапки утврдени во согласност со договорните услови за секоја кредитна изложеност, при што дисконтирањето го опфаќа периодот до датумот на очекувана наплата на кредитната изложеност со обезбедувањето од точката 24 потточка 24.6 на Одлуката, којшто не може да биде пократок од три години од датумот на утврдување на исправката на вредноста.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
III.2	Тема	Утврдување на очекуваната кредитна загуба на групна основа
1.	Прашање	Дали при пресметката на годишните стапки на ненаплата во броителот треба да се земат предвид само оние партии (кредитни изложености) коишто на крајот на периодот од дванаесет месеци имаат нефункционален статус или треба да бидат опфатени и оние партии (кредитни изложености) коишто во текот на годината добиле нефункционален статус, но подоцна биле затворени или вратени на сметките за редовни побарувања? Дали едно побарување коешто во периодот од една година повеќекратно добило нефункционален статус, при пресметката на веројатноста на ненаплата ќе се брои еднаш или толку пати колку што добило нефункционален статус?
	Одговор	При пресметувањето на годишната стапка на ненаплата во броителот треба да бидат вклучени сите изложености коишто во периодот од дванаесет месеци добиле нефункционален статус, независно од тоа дали ваквиот статус го задржале до крајот на периодот од дванаесет месеци или биле затворени или вратени на сметките за редовни побарувања. Со добивањето нефункционален статус, кредитната изложеност се исклучува од портфолиото на редовни кредити, што значи дека евентуалното враќање на статусот на редовно побарување нема да значи нејзино враќање во портфолиото на кредити формирано на почетокот на периодот. Оттука, повторното добивање нефункционален статус нема повторно да се брои за конкретното

		портфолио. При формирањето портфолио на кредити на друг датум, евентуалното повторно добивање нефункционален статус на конкретната кредитна изложеност ќе се опфати во второто портфолио во кое ќе се вклучи кредитната изложеност.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
2.	Прашање	Во согласност со точката 32 став 3 на Одлуката, за пресметка на стапката на загуба заради ненаплата, банката утврдува просечна загуба за период од најмногу три години. Во согласност со точката 32 став 4 на Одлуката, банката е должна да има историски податоци за остварената загуба од нефункционални кредитни изложености со слични карактеристики коишто го добиле овој статус најмногу пред пет години. На кој начин треба да се применат двете барања за располагање со соодветна база на податоци за утврдување на стапката на загуба заради ненаплата за одредено портфолио на кредити?
	Одговор	При пресметката на стапката на загуба заради ненаплата за одредено портфолио на кредити, банката ги зема предвид сите кредитни изложености коишто најмногу пред пет години од датумот на пресметка на стапката на загуба заради ненаплата, го добиле статусот на нефункционални кредитни изложености. Банката ја следи наплатата на секоја изложеност во период од најмногу три години по датумот од кога изложеноста станала нефункционална. Во согласност со точката 32 став 2 на Одлуката, при пресметката на стапката на загуба заради ненаплата, банката може да ја вклучи и наплатата на нефункционалните кредитни изложености од портфолиото на кредити коишто биле отпишани. Притоа, под наплата на нефункционална или отпишана кредитна изложеност се подразбира паричен прилив врз основа на изложеноста, вклучувајќи ги и наплатата од продажба на обезбедувањето, при што банката може да ги вклучи и податоците за очекуваните промени на вредноста на обезбедувањето и очекуваниот период за наплата на кредитната изложеност. Банката може да ги вклучи нефункционалните или отпишаните кредитни изложености коишто го добиле овој статус во период пократок од три години пред датумот на пресметка на стапката на загуба заради ненаплата, но притоа е должна да ја користи оваа можност за

		сите изложености (коишто станале нефункционални или отпишани на ист датум) и тоа да го уреди во своите интерни акти.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
3.	Прашање	Дали банката, при пресметката на стапката на загуба заради ненаплата во утврдувањето на просечната загуба, треба да го вклучи целиот износ на изложеноста (главница, камата, провизија), или може да вклучи само еден нејзин дел (на пример: само главницата)?
	Одговор	Банката треба да ја вклучи во пресметката само главницата, без да ги земе предвид останатите делови од кредитната изложеност (камата, провизија и слично). Тоа би значело и соодветно приспособување на износот на ненаплатениот, односно наплатениот дел, во кој би требало да биде вклучен само оној дел којшто се однесува на главницата. На пример, доколку банката затворила одредена кредитна изложеност (главница и камата) со продажба на обезбедувањето што го имала за таа кредитна изложеност, при што постигнатата продажна цена за обезбедувањето е пониска од износот на вкупната кредитна изложеност, во утврдувањето на стапката на загуба заради ненаплата не може да го земе предвид оној дел од износот добиен од продажбата којшто е искористен за затворање на каматата.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	29.11.2013 / 24.8.2023
IV	Тема	Реструктурирана кредитна изложеност
1.	Прашање	Дали лицата, организациските единици или органите вклучени во одлучувањето за реструктурирање на кредитните изложености наведени во точката 35 потточка 35.1 на Одлуката мора да бидат различни од оние коишто се надлежни за анализа/одобрување на кредитните изложености? Кој орган на банката (Одборот за управување со ризиците, Кредитниот одбор) треба да донесе одлука за исклучување на изложеноста од категоријата на реструктурирани кредитни изложености?
	Одговор	Во согласност со точката 35 потточка 35.1 на Одлуката, банката е должна во своите интерни акти да ги пропише постапките и процедурите за реструктурирање на кредитната изложеност,

		начинот на одлучување за реструктурирањето и лицата, организациските единици и/или органите вклучени во одлучувањето, како и документацијата потребна за одобрување на реструктурирањето. Оттука, банката е должна интерно да определи кои лица би биле вклучени во одлучувањето за реструктурирање на кредитните изложености и дали тие лица може да се надлежни за анализата/одобрувањето на кредитните изложености (би било попретпазливо доколку не станува збор за истите лица). Банката е должна интерно да ја определи и постапката за исклучување на изложеностите од категоријата на реструктурирани кредитни изложености, по исполнувањето на пропишаните критериуми.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	20.11.2019 / 24.8.2023
2.	Прашање	Дали одобрената кредитна изложеност од точката 38 став 1 алинеи 6 и 7 на Одлуката треба да има третман на реструктурирана кредитна изложеност веднаш по одобрувањето? Дали другата кредитната изложеност чишто обврски се плаќаат и која има или би имала третман на нефункционална кредитна изложеност ќе се третира како реструктурирана?
	Одговор	Во согласност со точката 38 став 1 на Одлуката, новата кредитна изложеност ќе има третман на реструктурирана кредитна изложеност. Во однос на третманот на другата кредитна изложеност чишто обврски се плаќаат со одобрувањето на новата кредитна изложеност, банката треба да ги примени останатите одредби на Одлуката и да утврди дали се исполнети условите за нефункционална кредитна изложеност (во случаите од алинејата 6, другата кредитна изложеност веќе има третман на нефункционална кредитна изложеност) и дали се исполнети условите за реструктурирана кредитна изложеност.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
3.	Прашање	Дали доцнењето од 61 ден предвидено во точката 39 алинеја 1 на Одлуката се однесува на тековните денови на доцнење кај кредитната партија или на постојано доцнење на ниво на клиент за потребите на утврдување ненаплатена кредитна изложеност?
	Одговор	Со точката 39 на Одлуката се дефинираат показателите коишто можат да укажат на реструктурирање на кредитната изложеност, за

		разлика од точката 38 на Одлуката со која се дефинираат случаите коишто задолжително се сметаат како реструктурирање на кредитната изложеност. Врз основа на случаите дефинирани во точката 38 и показателите определени во точката 39 на Одлуката, банката е должна во интерните акти да ги утврди случаите коишто ќе ги смета за реструктурирање на кредитната изложеност (точка 35 потточка 35.3 на Одлуката). Доцнењето од 61 ден дефинирано во точката 39 алинеја 1 на Одлуката се однесува на доцнењето на клиентот врз основа на кредитната изложеност кај која е извршено менувањето на договорните услови. Притоа, се зема предвид целиот период во последните три месеци пред менувањето на договорните услови, односно фактот дали клиентот доцнел подолго од 61 ден во кој било момент во последните три месеца, но и фактот дали би доцнел подолго од 61 ден (на денот на менувањето на договорните услови), доколку не било извршено менувањето на договорните услови. Оттука, за потребите на оваа точка, треба да се имаат предвид деновите на доцнење утврдени во согласност со точката 2 потточка 2.4 од Одлуката, а не начинот на следење на деновите за потребите на утврдувањето ненаплатена кредитна изложеност. Истиот пристап во начинот на утврдување на деновите на доцнење треба да се примени и во однос на барањето предвидено во точката 39 алинеја 2 на Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
4.	Прашање	За која стапка на наплата на реструктурираните кредитни изложености ќе се смета дека укажува на успешно извршено реструктурирање? Колкав период треба да биде опфатен при пресметката на стапките определени во точката 41 став 2 на Одлуката? Што треба да направи банката доколку реструктурирањето се оцени како неуспешно?
	Одговор	Во согласност со точката 35 потточка 35.5 на Одлуката, банката е должна да ги пропише постапката и правилата за оцена на успешноста од извршените реструктурирања, во согласност со точката 41 на Одлуката, вклучително и начинот на утврдување и следење на стапките предвидени во точката 41 став 2 на Одлуката. Оттука, банката е должна во интерните акти да го пропише начинот на утврдување на стапките на наплата и отпис на

		реструктурираните кредитни изложености и на стапката на реструктурирани нефункционални кредитни изложености коишто се исклучени од оваа категорија. Најдобро е банката да ги пресметува овие стапки на годишна основа, а како показател за успешност да користи повеќегодишен просек на овие стапки. За овие потреби, банката може да користи и надворешни извори на податоци, доколку такви податоци се достапни и можат да се сметаат за соодветни, имајќи ја предвид структурата на нејзиното кредитно портфолио и видовите реструктурирања коишто ги врши банката. Доколку стапките утврдени со точката 41 став 2 на Одлуката укажуваат на помала или недоволна успешност на извршените реструктурирања, банката е должна да изврши соодветно ревидирање на постапките и процедурите врз основа на кои го врши реструктурирањето на кредитните изложености.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
V	Тема	Нефункционална кредитна изложеност
1.	Прашање	Дали може да се даде пример за начинот на утврдување заедничка ненаплатена кредитна изложеност, во согласност со точката 49 на Одлуката?
	Одговор	За потребите на ова прашање треба да се има предвид одговорот на прашањето бр. 3 од главата I во однос на дефинирањето заедничка кредитна изложеност. Најчест пример би бил станбен кредит за кој како клиент и кокредитобарател се јавуваат две лица (на пример брачен пар). Заедничката кредитна изложеност ги исполнува критериумите за ненаплатена кредитна изложеност, доколку: - износот на достасаните побарувања врз основа на таа заедничка кредитна изложеност по која било основа (главница, камата, други некаматни побарувања), не е наплатен подолго од 90 последователни дена сметано од денот кога достасаниот износ го надминал прагот на значајност или - утврдено е постоење неможност за наплата. Притоа, прагот на значајност се утврдува на ниво на заедничката кредитна изложеност, односно во согласност со точката 2 потточка 2.23 став 2 на Одлуката, што е наведено и во точката 49 став 1 на Одлуката.

		Доколку со примена на претходните критериуми се утврди дека станува збор за заедничка ненаплатена кредитна изложеност, сите кредитни изложености кон двајцата кокредитобаратели стануваат нефункционални кредитни изложености. Исклучок од ваквото правило се случаите предвидени во точката 49 ставови 2 и 3 на Одлуката. Исклучокот од точката 49 став 3 на Одлуката се однесува на случаите кога еден клиент на банката има повеќе заеднички кредитни изложености (со различни клиенти на банката). На пример, клиентот А има заедничка кредитна изложеност со клиентот Б и заедничка кредитна изложеност со клиентот В. Заедничката кредитна изложеност на клиентите А и Б има третман на заедничка ненаплатена кредитна изложеност, поради што сите кредитни изложености на клиентот А и клиентот Б треба да добијат нефункционален третман, во согласност со точката 49 став 1 на Одлуката. Во согласност со исклучокот од ставот 3 на оваа точка, банката не е должна да ја смета како нефункционална кредитна изложеност заедничката кредитна изложеност на клиентите А и В, но е должна да оцени дали е исполнет некој од показателите за неможност за наплата од точката 54 и точката 62 потточка 62.8 на Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
2.	Прашање	Дали при утврдувањето на надминувањето на лимитот од 20%, во согласност со точката 48 став 2 на Одлуката, банката е должна да ја земе предвид заедничката кредитна изложеност којашто тоа лице ја има со едно или со повеќе други лица?
	Одговор	Доколку банката во своите интерни акти предвидела утврдување ненаплатена кредитна изложеност на ниво на поединечна кредитна изложеност кон физичките лица, при утврдувањето на лимитот од точката 48 став 2 на Одлуката (20% од вкупната билансна кредитна изложеност кон клиентот физичко лице), таа не го вклучува износот на заедничките кредитни изложености коишто ги има тој клиент со едно или со повеќе други лица (ниту во збирот на ненаплатените билансни кредитни изложености, ниту во вкупната билансна кредитна изложеност). Од друга страна, банката е должна да ги смета како нефункционални кредитни изложености сите изложености на клиентите чијашто заедничка кредитна изложеност ги исполнува критериумите за ненаплатена кредитна изложеност од точката 2 потточка 2.23 став 1 на

		Одлуката, со исклучок на случаите предвидени во точката 49 ставови 2 и 3 на Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
3.	Прашање	Дали во согласност со точката 48 ставови 2 и 3 на Одлуката како нефункционална кредитна изложеност треба да се смета заедничката кредитна изложеност на двајца клиенти на банката, доколку едниот од клиентите има нефункционална кредитна изложеност којашто не е дел од заедничката кредитна изложеност? Дали изложеностите на банката кон другиот клиент коишто не се дел од заедничката кредитна изложеност треба да имаат третман на нефункционална кредитна изложеност?
	Одговор	Добивањето нефункционален третман на сите кредитни изложености кон клиентот физичко лице во случаите од точката 48 ставови 2 и 3 на Одлуката, не значи обврска за Банката да ја смета како нефункционална кредитна изложеност и заедничката кредитна изложеност на двајцата клиенти, ниту да ги смета како нефункционални кредитните изложености на другиот клиент, коишто не се дел од заедничката кредитна изложеност. Сепак, банката и натаму има обврска да оцени дали заради нефункционалниот третман на изложеностите на едниот клиент е исполнет некој од показателите за неможност за наплата од точката 54 и точката 62 потточка 62.8 на Одлуката кај заедничката кредитна изложеност или кај кредитните изложености на другиот клиент.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
4.	Прашање	Дали релативната и апсолутната компонента се земаат предвид при утврдувањето дали се исполнети критериумите за ненаплатена кредитна изложеност за изложеностите врз основа на пречекорување на трансакциски сметки и за изложеностите врз основа на кредитни картички, имајќи ги предвид одредбите од точката 52 на Одлуката?
	Одговор	Следењето на надминувањето на прагот на значајност утврдено со точката 2 потточка 2.23 став 1 алинеја 1 на Одлуката и со точките 51, 52 и 53 на Одлуката се применува на сите видови кредитни изложености на банката, вклучително и на изложеностите врз основа на пречекорување на трансакциски сметки и врз основа на кредитни картички. Банката може за овие видови

		изложености одобрени кон физички лица да го примени исклучокот дефиниран во точката 2 потточка 2.23 став 2 на Одлуката, но тоа не ја исклучува обврската за следење на двете компоненти на прагот на значајност. Тоа значи дека кај пречекорувањата на трансакциските сметки, деведесетте последователни дена предвидени во точката 2 потточка 2.23 став 1 алинеја 1 на Одлуката почнуваат да се утврдуваат (да се бројат) од моментот кога износот за кој е надминат одобрениот лимит (на пример во случај на ненаплатена камата) ќе го надмине прагот на значајност. Ова соодветно се применува и кај изложеностите врз основа на кредитни картички, односно деведесетте последователни дена предвидени во точката 2 потточка 2.23 став 1 алинеја 1 на Одлуката почнуваат да се утврдуваат (да се бројат) од моментот кога износот којшто клиентот бил должен да го плати во согласност со договорот со кој е одобрена кредитната картичка (на пример 3%) ќе го надмине прагот на значајност. Одредбите од точката 52 на Одлуката се однесуваат на изложеностите врз основа на пречекорување на трансакциски сметки и врз основа на кредитни картички кон правни и физички лица. Единствената разлика е можноста на банката да го примени исклучокот од точката 2 потточка 2.23 став 2 на Одлуката, за изложеностите кон физичките лица.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
5.	Прашање	Дали во случаите кога е извршено реструктурирање на повеќе кредитни изложености (партии) со консолидација во една нова кредитна изложеност (партија) со нови договорни услови, при утврдувањето дали има значително намалување на обврските на клиентот, збирот на НСВ ₀ за сите кредитни изложености (партии) коишто се вклучени во консолидацијата треба да се спореди со НСВ ₁ за новата реструктурирана изложеност?
	Одговор	Во случај кога е извршено реструктурирање на повеќе кредитни изложености со консолидација во една нова кредитна изложеност, утврдувањето дали има значително намалување на обврските на клиентот се врши на консолидирана основа, односно збирот на сегашната вредност на очекуваните парични текови во согласност со постоечките услови за сите кредитни изложености (партии) коишто се

		вклучени во консолидацијата треба да се спореди со сегашната вредност на очекуваните парични текови во согласност со новите услови за новата реструктурирана изложеност (консолидирана).
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
6.	Прашање	Дали показателите за неможност за наплата од точката 57 на Одлуката се задолжителни за банката?
	Одговор	Во точката 57 од Одлуката се дефинирани дополнителни показатели за неможност за наплата коишто банката треба да ги има предвид при пропишувањето на дополнителните показатели во своите интерни акти, во согласност со точката 62 потточка 62.8 на Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
7.	Прашање	Во која категорија на ризик треба да бидат класифицирани реструктурираните нефункционални кредитни изложености од точката 58 на Одлуката?
	Одговор	Класификацијата на реструктурираните нефункционални кредитни изложености зависи од исполнувањето на критериумите пропишани во точката 9 на Одлуката, а особено на критериумите од потточките 9.3, 9.4 и 9.5 на оваа точка. Така, доколку станува збор за реструктурирана кредитна изложеност којашто ги исполнува условите од точката 58 потточка 58.1 на Одлуката, таа изложеност може да биде класифицирана во категоријата на ризик „В“ со нефункционален третман. Доколку клиентот доцни повеќе од 90 дена по реструктурираната нефункционална кредитна изложеност или е извршено ново реструктурирање, банката е должна да ја класифицира таа кредитна изложеност во категоријата на ризик „Г“ (точката 9 потточка 9.4 став 1 алинеја 2 на Одлуката). Ист третман би добила и кредитната изложеност којашто е предмет на реструктурирање со значајна промена на договорните услови, без разлика дали реструктурирањето се врши првпат (точка 58 потточка 58.3 на Одлуката) или станува збор за реструктурирана кредитна изложеност којашто е во пробниот период (точка 58 потточка 58.2 алинеја 1). И едната и другата кредитна изложеност имаат третман на реструктурирана нефункционална кредитна изложеност и може да се класифицираат

		во категоријата на ризик „В“ со нефункционален третман, само доколку кредитната изложеност се намирува до 90 дена или не е извршено ново реструктурирање. Исто така, во случаите кога реструктурираната кредитна изложеност е во пробниот период, таа добива нефункционален третман доколку исполни некој од показателите за неможност за наплата или доколку таа реструктурирана кредитна изложеност се намирува со доцнење над 60 дена (точка 58 потточка 58.2 алинеи 2 и 3). Притоа, банката може да ја класифицира оваа изложеност во категоријата на ризик „В“ со нефункционален третман, сè додека кредитната изложеност се намирува со задоцнување до 90 дена или не е извршено ново реструктурирање. Во спротивно, реструктурираната нефункционална кредитна изложеност треба да биде класифицирана во категоријата на ризик „Г“. Реструктурирањето коешто нема третман на значајна промена на договорните услови во согласност со точката 56 на Одлуката, без разлика дали се врши за првпат или се врши на постојна реструктурирана кредитна изложеност, нема да добие третман на реструктурирана нефункционална кредитна изложеност, сè додека не исполни некој од условите за ненаплатена кредитна изложеност (надминување на прагот на значајност или исполнување на некој од показателите за неможност за наплата). Примената на наведените правила е под претпоставка дека не се исполнети други критериуми од точката 9 на Одлуката коишто предвидуваат класификација на соодветната кредитна изложеност во полоша категорија на ризик.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
8.	Прашање	Во кој момент може да се исклучи нефункционалната кредитна изложеност од оваа категорија, во согласност со точката 59 на Одлуката?
	Одговор	Точката 59 на Одлуката предвидува исполнување три услови за да може одредена кредитна изложеност да биде исклучена од категоријата на нефункционални кредитни изложености. Овие услови се кумулативни, односно треба сите да бидат исполнети за да може да се изврши исклучувањето.

		Првиот услов е да се поминати најмалку 90 последователни дена (три месеци) од денот кога престанале да бидат исполнети критериумите за ненаплатена кредитна изложеност од точката 2 потточка 2.23 на Одлуката. Тоа значи дека треба да поминат најмалку 3 месеци од денот кога (1) износот на достасаните побарувања се намалил под прагот на значајност или кога (2) престанале да бидат исполнети условите за неможност за наплата. Во текот на тие 90 дена, банката ја утврдува редовноста на клиентот во намиравањето на неговите обврски, утврдува дека финансиската состојба на клиентот е соодветна и утврдува дека не е исполнет кој било од показателите за неможност за наплата (втор услов). Притоа, исполнувањето на овој услов се утврдува за секој вид кредитна изложеност, без оглед на клиентот, односно Одлуката не прави разлика дали станува збор за исклучување на нефункционалната изложеност кон правно или кон физичко лице, имајќи предвид дека станува збор за изложености коишто имаат значајно влијание врз ризичноста на кредитното портфолио на банката. Третиот услов е поврзан со другите кредитни изложености коишто му се одобрени на клиентот. Доколку и тие кредитни изложености не исполнуваат ниту еден од критериумите за ненаплатена кредитна изложеност, банката може да ја исклучи таа кредитна изложеност од категоријата на нефункционални кредитни изложености. Во согласност со точката 62 потточка 62.9 на Одлуката, банката е должна во своите интерни акти да ја пропише целата постапка, како и критериумите и податоците врз основа на кои се одлучува за исклучување на нефункционалната кредитна изложеност, вклучувајќи го и начинот на утврдување на исполнувањето на условот од точката 59 став 1 алинеја 2 на оваа одлука (вториот услов) за различни видови клиенти и/или кредитни изложености.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	24.8.2023 / 15.2.2024
9.	Прашање	Кој датум треба да се земе предвид при утврдувањето дали реструктурираната нефункционална кредитна изложеност може да се исклучи од категоријата на нефункционални

		кредитни изложености, во согласност со точката 60 став 1 на Одлуката?
	Одговор	Во точката 60 став 1 на Одлуката е наведено дека исклучувањето од категоријата на нефункционални кредитни изложености е можно само доколку се исполнети условите од ставот 2 на таа точка и доколку е помината најмалку една година од датумот на реструктурирање, датумот кога кредитната изложеност добила третман на нефункционална кредитна изложеност и датумот кога завршил грејс-периодот одобрен со реструктурирањето. Ова значи дека треба да биде помината една година од сите три датуми наведени во точката 60 став 1 на Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
10.	Прашање	Во кој момент треба да се направи анализата од точката 60 став 2 на Одлуката и за која намена?
	Одговор	Барањето од точката 60 став 2 на Одлуката треба да се гледа заедно со барањето од ставот 1 на оваа точка. Како што беше наведено во одговорот на претходното прашање од оваа глава, исклучувањето на реструктурираната нефункционална кредитна изложеност од категоријата на нефункционални кредитни изложености може да се случи само доколку се исполнети условите од ставот 2 на оваа точка и доколку е помината најмалку една година од сите три датуми наведени во ставот 1. Оттука, и анализата би се направила по исполнувањето на условот од ставот 1 на точката 60 на Одлуката. Банката ја врши анализата од точката 60 став 2 на Одлуката за да утврди дали се исполнети условите наведени во овој став, врз основа на што може да се изврши исклучувањето од категоријата на реструктурирани нефункционални кредитни изложености. Условите предвидени во точката 60 став 2 алинеи 1 и 2 на Одлуката се меѓусебно поврзани, односно треба да се гледаат заедно при спроведувањето на анализата. Така, алинејата 1 има за цел да укаже на потребата од редовно намирување на обврските на клиентот во подолг временски период (најмалку во периодот од една година од ставот 1 на точката 60 на Одлуката), во согласност со новите договорни услови. Условот од алинејата 2 на ставот 2 се однесува на деновите на доцнење на денот кога се врши анализата, при што пресметката на деновите на доцнење (31 ден) почнува од последниот ден на кој клиентот бил

		должен да плати одреден износ на пари, во согласност со договорот склучен со банката. Во однос на барањата од оваа точка на Одлуката треба да се има предвид точката 62 потточка 62.9 според која банката е должна во своите интерни акти да ги пропише постапката, критериумите и податоците врз основа на кои се одлучува за исклучување на реструктурираната нефункционална кредитна изложеност. Во согласност со оваа одредба, банката треба да го пропише начинот на утврдување на значајниот износ од точката 60 став 2 алинеја 3 на Одлуката, односно да одлучи дали ќе определи ист износ за сите видови изложености или ќе определи различен начин за утврдување на овој износ, во зависност од видот на изложеноста, видот на клиентот или слично.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
11.	Прашање	Каков би бил третманот на изложеностите кон други клиенти на банката (правни и физички лица) коишто се поврзани со правното лице чијашто кредитна изложеност станува нефункционална кредитна изложеност?
	Одговор	Во согласност со точката 62 потточка 62.3 на Одлуката, банката е должна во своите интерни акти да пропише кога кредитната изложеност кон лицата со кои е поврзан клиентот правно лице чијшто обврски кон банката имаат третман на нефункционални кредитни изложености, станува нефункционална кредитна изложеност.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	12.4.2019 / 24.8.2023
12.	Прашање	Дали за потребите на точката 63 потточка 63.2 став 1 алинеја 2 на Одлуката, банката треба да го земе предвид учеството на дејноста во вкупната кредитна изложеност при утврдувањето на постоењето зголемен износ на нефункционални кредитни изложености или не?
	Одговор	Целта на оваа одредба од Одлуката е да се опфатат случаите кога, и покрај тоа што вкупната стапка на нефункционални кредити не е над 5%, постои висока концентрација на нефункционалните изложености којашто може да значи и поголем ризик за негативно влијание на нефункционалните кредитни изложености врз вкупното портфолио на

		банката. Оттука, доколку одделна дејност има висока стапка на нефункционални кредитни изложености, но таа дејност има многу мало учество во вкупната кредитна изложеност на банката, не би требало да се смета дека постои висока концентрација на нефункционални кредитни изложености. Со оглед на разликите во кредитните портфолија на банките и во структурата на нефункционалните кредитни изложености, тие се должни во своите интерни акти да ги пропишат сигналите за влошување на квалитетот на кредитното портфолио на банката за потребите на утврдувањето зголемен износ на нефункционални кредитни изложености, што вклучува и определување на сите елементи определени во точката 63 на Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	24.8.2023
13.	Прашање	Дали при преносот на кредитната изложеност од сметките за редовни на сметките за сомнителни и спорни побарувања, банката е должна да изврши целосна исправка на вредноста само на пресметаната камата на нефункционалните кредитни изложености, во согласност со точката 18 од Одлуката или истото барање се однесува и на побарувањето врз основа на провизија?
	Одговор	Во случај кога се исполнети условите една кредитна изложеност да стане нефункционална кредитна изложеност, банката треба целата кредитна изложеност врз која било основа (главница, камата, други некаматни побарувања) да ја прекнижи на соодветните сметки за сомнителни и спорни побарувања. Притоа, банката е должна да изврши целосна исправка на вредноста само на пресметаната камата на нефункционалната кредитна изложеност.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	12.2.2014 / 24.8.2023
14.	Прашање	Дали сите изложености кон одреден клиент треба да станат нефункционални кредитни изложености доколку клиентот има нефункционална кредитна изложеност, имајќи ги предвид одредбите од точката 47 на Одлуката?
	Одговор	Во согласност со точката 47 на Одлуката, сите кредитни изложености на банката кон еден клиент стануваат нефункционални кредитни изложености

		само доколку клиентот има ненаплатена кредитна изложеност во согласност со точката 2 потточка 2.23 став 1 на Одлуката, при што се имаат предвид исклучоците наведени во оваа точка.
	Датум на објавување на одговорот	13.2.2025
15.	Прашање	Дали сите изложености кон одреден клиент треба да станат нефункционални кредитни изложености доколку клиентот има реструктурирана кредитна изложеност којашто исполнила услови за реструктурирана нефункционална кредитна изложеност во согласност со точката 58, имајќи ги предвид одредбите од точката 47 на Одлуката?
	Одговор	Во согласност со точката 47 на Одлуката, сите кредитни изложености на банката кон еден клиент стануваат нефункционални кредитни изложености само доколку клиентот има ненаплатена кредитна изложеност во согласност со точката 2 потточка 2.23 став 1 на Одлуката. Доколку реструктурирана кредитна изложеност добива третман на реструктурирана нефункционална кредитна изложеност заради тоа што исполнила некој од критериумите за ненаплатена кредитна изложеност (на пример заради исполнување на точката 58 потточка 58. 1 од Одлуката), тогаш се применува точката 47 на Одлуката и сите други изложености на банката кон тој клиент треба да добијат нефункционален третман. Во сите други случаи банката не е должна да додели нефункционален третман на другите изложености кон клиентот, освен доколку тоа не е предвидено како показател за неможност за наплата во интерните акти на банката, во согласност со точката 62 потточка 62.8 на Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	13.2.2025
16.	Прашање	На кој начин се врши исклучување на кредитната изложеност од категоријата на нефункционални кредитни изложености, ако изложеноста не го добила овој третман заради исполнување на условите за ненаплатена кредитна изложеност (од точката 2 потточка 2.23 на Одлуката), туку заради исполнување на другите критериуми за нефункционална кредитна изложеност од точката 2 потточка 2.27 на Одлуката?
	Одговор	Точката 59 на Одлуката се однесува на исклучувањето на кредитните изложености коишто добиле третман на нефункционални кредитни

		изложености поради исполнувањето на критериумите за ненаплатена кредитна изложеност (точка 2 потточка 2.23 од Одлуката). Кредитните изложености коишто станале нефункционални заради исполнување на условите од точката 2 потточка 2.27 алинеи 2 до 4 се исклучуваат од оваа категорија во оној момент кога ќе престанат да бидат исполнети условите поради кои го добиле нефункционалниот третман, при што на исклучувањето на реструктурираните нефункционални изложености се применуваат одредбите од точката 60 на Одлуката. Така, кредитната изложеност којашто добила третман на нефункционална кредитна изложеност заради класификацијата во категоријата на ризик „Г“ или „Д“ може да биде исклучена од овој третман доколку не ги исполнува условите за нејзино класифицирање во овие категории на ризик, во согласност со точката 9 потточки 9.4 и 9.5 на Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	13.2.2025
17.	Прашање	Кога може банката да исклучи кредитни изложености од третманот на нефункционални кредитни изложености во случаите кога тие го добиле овој третман заради тоа што клиентот има заедничка ненаплатена кредитна изложеност?
	Одговор	Банката може да ги исклучи кредитните изложености од третманот на нефункционални кредитни изложености за клиент којшто има заедничка ненаплатена кредитна изложеност само доколку заедничката кредитна изложеност ги исполни условите за исклучување од нефункционална кредитна изложеност во согласност со точката 59 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	13.2.2025
VI	Тема	Отпис на кредитната изложеност
1.	Прашање	Дали отворената ликвидациска постапка може да се третира како вршење отпис на кредитна изложеност врз основа на правосилна судска одлука?
	Одговор	При отворање ликвидациска постапка, имотот на должникот треба да е доволен за намирување на сите негови доверители, што значи дека не би требало да има отпис на кредитната изложеност на банката. Сепак, со одлука на Надзорниот одбор, банката може да врши отпис на кредитната изложеност и врз основа на отворена ликвидациска

		постапка, доколку банката нема разумни очекувања за наплата на кредитната изложеност, во целост или делумно, во согласност со точката 66 став 2 алинеја 2 на Одлуката.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	15.11.2013 / 24.8.2023
2.	Прашање	Дали банката може да изврши отпис на кредитната изложеност за која постои одредено обезбедување?
	Одговор	Постоењето обезбедување не треба да има одлучувачко влијание врз одлуката на банката за отпис на кредитната изложеност. Имено, доколку се исполнети условите од точката 66 став 2 алинеи 2 и 3 на Одлуката, банката може да изврши отпис на кредитната изложеност независно од тоа дали (не) постои обезбедување. Барањето за наведување на причината за непостоење или за несоодветност на обезбедувањето на побарувањето во елаборатот за извршениот отпис (точка 67 став 1 алинеја 4 на Одлуката) треба да овозможи добивање целосна претстава за причините поради кои побарувањето не може да се наплати, односно поради кои се предлага отписот и не значи дека не може да изврши отпис на кредитните изложености коишто се обезбедени.
	Датум на објавување / ажурирање на одговорот	22.5.2014 / 24.8.2023